ΕΣΤΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩι 1876
Βραβευθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πλουσιωτέρων ἐκπομπῶν.
Ἀξιωθὲν ἀργυροῦ μεταλλίου ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς
Δ' Ὀλυμπιάδος καὶ χαλκοῦ ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τοῦ 1889

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἰλιάδος Λ 1—90, μετάφρ. *Ἰακώβου Πολυλᾶ*.
Τὸ Ὀκταήμερον, ὑπὸ *Γρ. Ξ.*
Οἱ πέντε ἀδελφὲς τῆς Γιόρκης, διήγημα Κ. Ντίκενς, μετάφρ. *Ξενητεμένου*.
Ἡ Ὑπέρεια ἐν Φεραῖς, ὑπὸ *Σπ. Π. Λάμπρου*.
Λευκὰ τραγούδια: Ψυχὴ καὶ ὄνειρα, σοννέτον, ὑπὸ *Μ. Α. Μελακάση*.
Πεζὰ ποιήματα: Δυὸ εἰκόνες, ὑπὸ *Ἀργύρη Ἐφταλιώτη*.
Ἐξ ἀναγνώσεων: Ἡ γένεσις τοῦ Φάουστ.
Σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς: Καταναγκαστικὸς ἐπίλογος, ὑπὸ *Σταμ. Δ. Σταματιάδου*.
Ἐπιστημονικὰ ἀνάλεκτα ὑπὸ *Ρ**.
Ἀνοικτὰ γράμματα.
Ζητήματα καὶ Ἐρωτήσεις: Ἀποτελέσματα τοῦ Α' Διαγωνισμοῦ.
Ἡ Ὑπέρεια (εἰκών).

Εἰς τὸ προσεχές: Οἱ δώδεκα μῆνες: Μάρτης, ποίημα ὑπὸ Στ. Ι. Στεφάνου. — Περσεὺς καὶ Ἀνδρομέδα, τρία σοννέτα τοῦ Ἐρεδιᾶ, κατὰ μετάφρασιν Ι. Γρυπάρη. — Ὁ ἀνατέλλων ἀνθρωπισμός, ὑπὸ Πλάτωνος Δρακούλη, κτλ.

Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν «Εἰκονογραφημένην Ἑστίαν»: Πρὸς τὸν κύριον* ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ, *διευθυντὴν τῆς «Εἰκονογραφημένης Ἑστίας» Ἀθήνας.

πει νὰ φαντασθῶμεν ὑπάρχον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ὅτι δὲ ἀπὸ κρουνῶν ἐχύνετο τὸ ἐκ τῶν βράχων ἐκρέον ὕδωρ γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῶν Φερῶν, ἐφ' ὧν ἡ Ὑπέρεια κρήνη εἰκονίζεται ὡς ποταμὸς ἐκχυνόμενος ἀπὸ τοῦ στόματος κεφαλῆς λέοντος. Ἴσως δὲ εἰς τὴν παράστασιν τῆς Ὑπερείας ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Φερῶν χάραγμα τοῦ ἐμπροσθίου ἡμίσεος ἵππου ἐξέχοντος ἐκ τῶν βράχων· ἐσχετίζετο δ' ἄλλως καὶ ὁ ἵππος πρὸς τὸν Ποσειδῶνα τὸν πατέρα τοῦ ἐπωνύμου τῆς κρήνης Ὑπέρητος[1]. Εἶνε δὲ τὰ τοιαῦτα νομίσματα ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῶν Φερῶν, ἀνερχόμενα καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος, ἤτοι κατὰ δεκάδας ὅλας ἐτῶν παλαιότερα τοῦ τυράννου Ἰάσονος.

Συστάδες δένδρων θαλερῶν σκιάζουσι σήμερον τὴν σχεδὸν τετράγωνον λίμνην τὴν σχηματιζομένην ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς ἀειρρόου πηγῆς, ἔχουσαν πλάτος μὲν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. μέτρων 52,70, μῆκος δὲ ἀπὸ Α. πρὸς Δ. 39,80. Ἀπὸ ἱκανῶν ὀπῶν καταρρέει τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν βράχων ἀέναον εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην δεξαμενήν, ἥτις εἶχε τὸν Σεπτέμβριον, ὅτ' ἐπεσκέφθην τὸν Βελεστῖνον, βάθος ἑξήκοντα περίπου ἑκατοστῶν. Φιλοτίμῳ δὲ μερίμνῃ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς περιβάλλεται ἡ λίμνη ὑπὸ ἱκανῶς εὐσταλοῦς κρηπιδώματος, ἀποτελουμένου ἐξ ἀρχαίων μαρμάρων, οἷα ἄλλως καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἤδη δεκάδα τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος περιέβαλλον ἐν μέρει αὐτήν[1]. Ῥαβδωτὸς μιναρὲς ἀλειτουργήτου τὴν σήμερον τζαμίου, οἷοι καὶ ἄλλοι ὑψοῦνται ἐν τῇ πόλει, ἀνατείνει εἰς τὰ ὕψη τὴν αἰχμηρὰν αὐτοῦ κορυφὴν ἐν ὡραίᾳ ἀντιθέσει τῆς λευκῆς αὐτοῦ χροιᾶς πρὸς τὸ μόλις που ὑπόγλαυκον ὕδωρ, ἐν ᾧ κατοπτρίζεται, καὶ πρὸς τὸ χλωρὸν φύλλωμα τῶν ἐγγύς που βλαστανόντων δένδρων. Αὐξάνει δὲ τὸ γραφικὸν τοῦ θεάματος ἡ ποικίλη στολὴ τῶν γυναικῶν τοῦ Βελεστίνου ἐρχομένων νὰ πληρώσωσι τὰς στάμνας αὐτῶν ἐκ τῆς λίμνης. Οὐδ' ἔχουσί τι νὰ φεβηθῶσιν, ἐν ᾧ ῥητῶς μαρτυρεῖ ὁ Ἄγγλος Leake ἐν τῇ περὶ τῆς βορείας Ἑλλάδος συγγραφῇ αὐτοῦ τῇ δημοσιευθείσῃ τῷ 1835, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ αἱ Ἑλληνίδες τοῦ Βελεστίνου οὐδεμίαν ἐποιοῦντο χρῆσιν τοῦ ἄλλως ἀρίστου ὕδατος τῆς κρήνης, ἀρκούμεναι εἰς τὰ ἐν τοῖς οἴκοις φρέατα, ἐκ φόβου τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες ἦσαν πολὺ πολυαριθμότεροι ἐν τῇ πόλει[2].

Ἡ πρὸς τὴν φύσιν ὑπέροχος ἀγάπη τῶν ἀρχαίων ἤγαγεν εἰς τὸν μῦθον, ὅτι ὁ ἐπώνυμος τῆς Ὑπερείας, ὁ Ὑπέρης, κατῴκει ἄνωθεν τῆς κρήνης τῆς ἀπ' αὐτοῦ κληθείσης[3]. Ὁ δὲ περίοικος λαὸς τῆς σήμερον ἐλησμόνησε τόν τε Ὑπέρην καὶ τὴν Ὑπέρειαν καὶ καλεῖ τὴν κρήνην Κεφαλόβρυσον, ὡς καὶ ἄλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζονται **κεφαλάρια** αἱ πηγαί. Καὶ ὅμως, ἐν ᾧ τὸ νέον ὄνομα τῆς κρήνης οὐδένα πλέον ἀνακαλεῖ μῦθον, ἐκ τῆς εὐρείας τοῦ λαοῦ φαντασίας ἀνεβλάστησεν ὡραία παράδοσις ἀποζημιοῦσα ἡμᾶς ἐντελῶς διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνδεομένων μύθων. Ἡ παράδοσις μεταθέτει τὴν ἀνάβλυσιν τῆς πηγῆς εἰς χρόνους ἀρχαίους καὶ ἀμνημονεύτους, καὶ ὅμως ἡ ἀρχαιότης αὕτη ἡ ἀχρονολόγητος δὲν εἶνε ἡ ἀπωτάτη, ἡ μετεωριζομένη εἰς τοὺς ἀρχαίους θεοὺς καὶ ἥρωας, τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὸν Ὑπέρην, ἀλλ' εἶνε ἡ ἀρχαιότης ἡ προϊτὴ εἰς τὸν νέον ἑλληνικὸν λαὸν τὸν μὴ δυνάμενον νὰ χρονολογήσῃ τι ἀπωτέρω τῶν βαρυνάντων τὸ ἔθνος χρόνων, ὧν ὑπῆρξαν δι' αὐτὸ ἀμέτρητοι, εἰς τὸ χάος τῶν αἰώνων κρυπτόμεναι αἱ πικραὶ ἡμέραι. Ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἀορίστως ἐν ταῖς θλιβεραῖς ἐκείναις ἡμέραις, καὶ ἴσως ἡ παράδοσις περὶ τῆς μυστηριώδους ἀρχῆς τῆς πηγῆς καὶ τῆς μετ' αὐτῆς συνδεομένης ὠμότητος τῆς τυραννίδος ἦτο τὸ κυριώτατον αἴτιον τῆς ποιήσεως, ὑφ' ἧς ἔμαθεν ἐμποδιζομένας νὰ κατέρχωνται πρὸς τὴν λίμνην τὰς γυναῖκας τοῦ Βελεστίνου ὁ Leake, ὅστις ἠγνόει τὴν περὶ τῆς Ὑπερείας παράδοσιν τῶν Βελεστινιωτῶν.

«Εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, μοὶ διηγήθη ὁ συνοδεύων με ἀφελὴς ἱερεύς, ἔβοσκεν ἕνας τσοπάνης τὸ ποίμνιό του εἰς τὰ βουνὰ ἐδῶ γύρω, εἰς τὴν Μαλούκαν καὶ πέρα. Ἦταν καλοκαῖρι καὶ διψοῦσαν τὰ ζῷα. Ἔξαφνα βλέπει μίαν ἡμέρα ὅτι τὰ γίδια του ἐφαίνονταν ποτισμένα. Ποῦ καὶ πῶς δὲν εἴξευρεν. Ἐπρόξεξε τὴν ἄλλην ἡμέρα, καὶ εἶδε τὸν τράγον νὰ σκύφτῃ χαμηλὰ 'ςτὴν γῆ. Εἶχε βρῆ νερὸ καὶ ἔπινεν, ἔπινεν ἀχόρταγα. Βάζει ταὐτὶ ὁ πιστικὸς 'ςτὴν γῆ ἐκεῖ ποῦ εἶδε σκυμμένον τὸν τράγο, καὶ ἀκούει νὰ κοχλάζῃ νερό. Κανεὶς δὲν εἴξευρεν ἀπὸ ποῦ ἤρχουνταν ἐκεῖνο τὸ νερὸ τὸ κρυμμένο καὶ ποῦ ἐπήγαινεν. Ἤθελε νά το κρατήσῃ κ' ἐκεῖνος μυστικό. Ἀλλὰ ἐκεῖ 'ποῦ ἔσκυψε κι' αὐτὸς νὰ πιῇ, τοῦ πέφτει 'ςτὸ νερὸ ἡ φλογέρα. Σὲ λίγες μέρες ἡ φλογέρα του εὑρέθηκε κάτω 'ςτὸν πλάτανο (εἰς τὸν πλάτανον παρὰ τὴν λίμνην τῆς Ὑπερείας). Τὸ μαθαίνει ὁ ἀγᾶς. Ζητᾷ νὰ μάθῃ ποιανοῦ ἦταν ἡ φλογέρα καὶ πῶς εὑρέθηκε ἐκεῖ. Μαθαίνει ἀπὸ τὰ πολλὰ πῶς ἡ φλογέρα ἦταν τοῦ τσοπάνη. Διατάζει νὰ τοὺ τον φέρουν 'μπροστά του. Τὸν ἐξετάζει καὶ μαθαίνει πῶς τοῦ ἔπεσεν ἡ φλογέρα ἐκεῖ 'ποῦ ἔσκυψε νὰ πιῇ ἀπὸ τὸ νερὸ ποῦ εἶχεν εὕρει τὸ τραγί. Ὁ ἀγᾶς 'θέλησε νὰ μάθῃ κι' αὐτὸς τὴν πηγὴ γιὰ νὰ φέρῃ τὸ νερὸ 'ςτὸ παλάτι του. Στέλνει τὸν τσοπάνη συντροφεμμένο μὲ δύο ἀραπάδες 'ςτὸ βουνό, κ' ἐκεῖ τοὺς δείχνει ἐκεῖνος τὴν πηγὴ 'ποῦ εἶχε πέσει ἡ φλογέρα. Οἱ ἀραπάδες ἔρχονται καὶ τὸ λένε τοῦ ἀγᾶ, ἀφ' οὗ πρῶτα ἐσκότωσαν τὸν τσοπάνη, ὅπως τοὺς εἶχε διατάξει ὁ ἀγᾶς. Σὲ λίγο βρέθηκαν καὶ οἱ ἀραπάδες σκοτωμένοι γιατὶ ἔτσι διάταξε ὁ ἀγᾶς. Ἔμεινε 'κεῖνος μονάχος νά το ξέρῃ ποῦ ἦτον τὸ κεφαλάρι. Ἔπειτα 'πέθανε κι' ἐκεῖνος χωρὶς νά το 'πῇ κανενός. Γι' αὐτὸ κανεὶς ἀκόμη ὡς τὰ σήμερα δέν το ξέρει ποῦ πρωτοβγαίνει τὸ νερὸ 'ποῦ χύνεται ἀπ' τοὺς βράχους κοντὰ 'ςτὸν πλάτανο.»

Ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσε τὴν διήγησιν, ἐν ᾧ τὸ νερὸ 'ποῦ ἐχύνετο ἀπ' τοὺς βράχους κοντὰ 'ς τὸν πλάτανο, τὸ θεοφιλέστατον νᾶμα τῆς Ὑπερείας, ἐκελάρυζεν ἀκόμη ἐκεῖ πλησίον, ἐκελάρυζε διαρκῶς, κηλοῦν ἡμῶν τὰ ὦτα καὶ ῥέον περαιτέρω, ὅπως ἀρδεύσῃ τοὺς κήπους καὶ κινήσῃ τοὺς μύλους καὶ τὰ ἐργοστάσια, καὶ, τρεπόμενον ἔπειτα μακρὰν ὁδὸν μεταξὺ Βελεστίνου καὶ Ῥιζομύλου, χυθῇ μετὰ δίωρον ῥοῦν εἰς τὴν Βοιβηΐδα λίμνην, πρὸς βορρᾶν τῶν Φερῶν.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

---

[1] Ἰδ. *Head* Historia numorum. Ἐν Ὀξωνίῳ. 1887 σ. 260.

[1] *Leake* Travels in northern Greece Τόμ. Δ' σ. 440.

[2] *Leake* ἔνθ' ἀν.

[3] **Ψευδοδεοκύδου τοῦ Λεσβίου** ἀπόσπ. 55 παρὰ Müller Fragmenta Historicorum Graecorum τόμ. Α' σ. 86. «Ὑπέρης, ὃς ᾤκει ἐπὶ τῇ κρήνῃ τῇ ἀπ' αὐτοῦ κληθείσῃ.» Ἦτο δὲ ὁ Ὑπέρης κατὰ τοῦτον τὸν συγγραφέα ὄχι τοῦ Ποσειδῶνος υἱός, ἀλλὰ Μέλανος τοῦ Φρίξου καὶ τῆς Εὐρυκλείας.